

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AYAKKABI VE SARACİYE TEKNOLOJİSİ

ÜRETİMDE MALİYET HESABI

Ankara, 2012

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
  - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
  - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ÜRETİMDE MALİYET	3
1.1. Konu ile İlgili Temel Kavramlar	4
1.1.1. Maliyet Kavramı	4
1.1.2. Maliyet Gideri	4
1.1.3. Kavramlar	4
1.2. Amortisman	6
1.3. Piyasa Çeşitleri	6
1.4. Maliyet Türlerine Göre Sınıflandırılması	7
1.4.1. Genel Sınıflandırma	8
1.4.2. Türlerine Göre Maliyetler	8
1.5. Maliyet Mamüller Üzerine Yüklenmesine Göre Sınıflandırılması	8
1.5.1. Direkt (Dolaysız) Maliyetler	8
1.5.2. Endirekt (Dolaylı) Maliyetler	9
UYGULAMA FAALİYETİ	10
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	11
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	13
2. ÜRETİMDE MALİYETİN ELEMANLARI	13
2.1. Maliyetlendirme	14
2.1.1. Maliyetlendirme Yöntemleri	14
2.2. Genel İmalat Maliyetleri	17
2.2.1. GİM'lerin sınıflandırılması	17
UYGULAMA FAALİYETİ	19
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	20
MODÜL DEĞERLENDİRME	22
CEVAP ANAHTARLARI	25
KAYNAKÇA	26

AÇIKLAMALAR

ALAN	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi
DAL/MESLEK	Ayakkabı Üretimi
MODÜLÜN ADI	Üretimde Maliyet
MODÜL TANITIMI	Üretimde maliyet ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Üretimde maliyet hesabı yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Gerekli ortam sağlandığında tekniğine uygun, hatasız üretimde maliyet hesabı yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Üretimde maliyeti bileceksiniz. 2. Üretim maliyetinin elemanlarını bilceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ayakkabı atölye ortamları, tasarım, model, kesim, saya, monta, finisaj atölyesi
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Üretim teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişmesine paralel olarak gerçekleşen üretim yapılarının değişimi mamul maliyetlerinin yapısını değiştirmiş, teknoloji geliştikçe üretimde makinelerin kullanım oranı artmış, işçiliğin payı azalmıştır. Bilgisayar teknolojisinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle işçiliğin kullanım oranı azalmış ve üretim maliyetleri içerisinde direkt işçilik giderlerinin payı küçülmüştür.

Bilindiği gibi mamul maliyetleri direkt ham madde (direkt ilk madde ve malzeme), direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden oluşmaktadır. Direkt ham madde ve direkt işçilik maliyetlerinin üretilen mamullere yüklenmesinde fazla bir sorunla karşılaşılmamakta ancak genel üretim giderlerinin mamullere yüklenmesinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Genel üretim giderlerinin mamullere yüklenmesi için kullanılan dağıtım yöntemlerinin ve anahtarlarının seçimi ve kullanılması bilhassa günümüz makine yoğun üretim biçiminde çok daha fazla önem kazanmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan faaliyet tabanlı maliyet sisteminin ürün maliyetlerinin hesaplanmasında geleneksel yöntemlere göre daha iyi sonuç verdiği belirtilmektedir. Faaliyet tabanlı maliyet sistemi; strateji, dizayn ve faaliyet kontrol veya ürün grupları ile ilgili tüm maliyetleri sadece ilgili olduğu ürün ve/veya ürün gruplarına göre dağıtan bir maliyet sistemidir. Bu sistem, işletmelerde genel üretim giderlerinin mamullere daha doğru şekilde yükleyerek daha doğru maliyetler elde edilmesi başta olmak üzere birçok avantajı ortaya çıkarır.

Bu modülde üretimde maliyeti ve kavramlarını öğrenecek ve ayakkabı maliyetine adapte edeceksiniz.

Tamamladığınız modüllerdeki bilgi ve becerileri de hatırladığımızda, bu modül becerilerinizi kolaylıkla uygulayabileceğiniz bir modül olacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında çarık saya kesiminin işlem basamaklarını öğrenip kesimini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Erkek ayakkabı üreticilerine giderek çarık model ayakkabının çeşitlerini araştırınız.
- Araştırma işlemleri için *İnternet* ortamından ayakkabı üreticilerine ulaşabilirsiniz.

1. ÜRETİMDE MALİYET

Üretim: ihtiyaçları dolaylı olarak veya doğrudan doğruya karşılayacak mal ve hizmetleri meydana getirme işlemidir.

Maliyet: Bir malı veya hizmeti yapmak ve satmak için, doğrudan doğruya yahut dolaylı olarak yapılan masrafların tümüdür.

Dar anlamda maliyet: Üretim aşamasında üretimle ilgili olarak kullanılan ve tüketilen girdilerin (mal ve hizmetlerin) toplam parasal değeridir.

Geniş anlamda maliyet: Mal ve hizmet üretiminde işletme tarafından yapılan çeşitli giderlerin (ham madde, işçilik, genel üretim), uğranılan kayıpların (amortisman, fire) ve para ile ölçülebilen fedakarlıkların (SSK İşveren payı, sosyal yardımlar) toplamıdır.

Maliyet sistemleri: Maliyet sistemleri ile, bir üretim işletmesindeki maliyeti hem bilimsel, hem de gerçeğe uygun şekilde belirleyen faaliyet, yöntem ve araçların tümü kastedilmektedir.

Maliyet Sistemini Etkileyen Faktörler

- İşletmenin faaliyet konusu
- Kullanılan teknoloji
- Yönetimin beklentileri
- Üretim politikaları

Şekil 1.1: Maliyet sistemi

1.1. Konu ile İlgili Temel Kavramlar

1.1.1. Maliyet Kavramı

En geniş anlamı ile maliyet (lost) kavramı, bir amaca ulaşmak bir nesneye sahip olabilmek için katlanılan fedakârlıkların tümüdür. Yukarıda tanımdan hareket edildiğinde maliyet kavramının muhasebenin konusu içerisinde girebilmesi için katlanılan fedakârlıkların para değeri ile ölçülebilir olması gerekmektedir. 2563 Sayılı Vergi Usul Kanunumuzda satın alınan mal ve üretim ve üretilen mamül ya da hizmetin maliyet hedefleri ayrı ayrı tanımlanmıştır. Maliyet bedeli 262. maddede genel olarak şöyle tanımlanmıştır.

1.1.2. Maliyet Gideri

Maliyet gideri, üretim işletmelerinde üretilmesi amaçlanan mamulün elde edilmesi için kullanılan veya tüketilen mal ve hizmetlerin parasal olarak ifadesidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere maliyet giderinin en belirgin özelliği üretim için mal ve hizmet tüketimidir. Sözü edilen tüketim biçiminde mal ve hizmetler tümü ile tüketilip yok edilmemekte aksine, şekil değiştirerek yepyeni bir mamule dönüştürmektedir. Kısacası maliyet gideri kavramında üretim için tüketim söz konusu olmaktadır. Maliyet giderleri, üretilen malların satışı esnasında işletmeye tekrar gelir olarak geri dönmektedir.

1.1.3. Kavramlar

Üretim: İhtiyaçları dolaylı veya doğrudan doğruya karşılayacak mal ve hizmetleri meydana getirmedir.

Üretici: Üretim işini düzenleyen ve gerçekleştiren birime üretici veya firma adı verilir

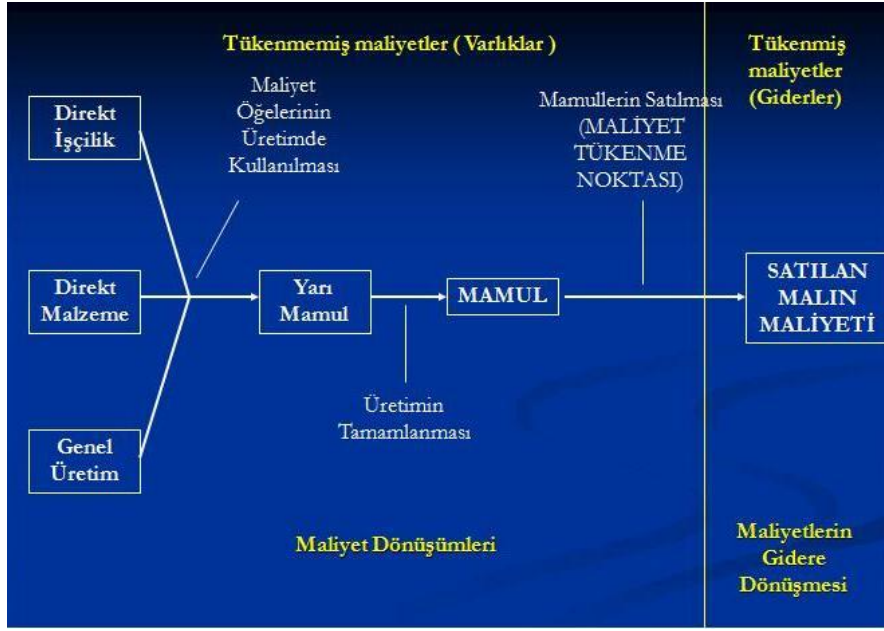
Girdi (İnput): Üretim için gerekli her şeydir.

Maliyet: Bir malı veya hizmeti yapmak ve satmak için, doğrudan doğruya yahut dolaylı olarak yapılan masrafların tümüdür.

Tükenmemiş maliyet: İşletmenin gelecekte de gelir yaratan varlıklarıdır. Örnek, stoklar, duran varlıklar, peşin ödenmiş giderler.

Tükenmiş maliyet: Varlık niteliğini kaybederek dönemin gelirinden düşülen maliyetlerdir. Örnek, satılan malın maliyeti, dönemin kırtasiye ve stok giderleri.

Şekil 1.2: Maliyet dönüşümü

Gider: İşletmenin faaliyetini ve varlığını sürdürebilmesi için belli bir dönemde kullandığı ve tükettiği girdilerin yani mal ve hizmetin parasal tutarıdır. Örneğin, kullanılan elektrik-suya ödenen para.

Harcama: İşletme tarafından üretim faaliyetleri dışında herhangi bir nedenle para veya benzeri araçlara yapılan ödemelerdir. Örneğin, demirbaş eşya satın alınması.

Maliyet muhasebesi: Üretim yapan işletmelerde üretimin gerektirdiği her türlü değer hareketlerini kayıt eden, sınıflayan, rapor eden ve yorumlayan, maliyetleri üretilen mal türü ve miktarına göre hesaplayan çalışmaların tümüdür.

Gider tanıma:

a-) **Sebe- sonuç ilişkisi:** Maliyetler yarattıkları gelirlere karşı giderleştirilir. Maliyetin gidere dönüştürülmesini sağlayan kuraldır. Örneğin, satılan malın maliyeti

b-) **Sistemik dağılım:** Birden fazla dönemde faydalanılan bir malın maliyeti, dönemler itibarıyla dağıtılır. Örneğin, Amortisman dağıtımı

c-) Giderin hemen tanınması: Gelecek dönemde yarar sağlamayan maliyetler cari dönemin gideri olarak tanımlanır. Örneğin, satış ve yönetim giderleri.

d-)Fark hesapları: Fiili maliyet ile tahmini maliyet arasında ortaya çıkan farkların izlendiği hesaplardır.

e-)Yansıtma hesapları: Gider hesaplarının gelir tablosuna aktarılmasında kullanılan hesaplardır.

f-)Bağlantı hesapları: Finansal muhasebe ile maliyet muhasebesi arasında bağlantı kurmak amacı ile izlenen hesaplardır.

1.2. Amortisman

Genel olarak üretim faaliyetleri sonucunda mal ve hizmetler yaratılırken geçmiş yıllardan devralınan sermaye mallarında meydana gelen aşınma ve eskimenin parasal değeridir.

Bir firmada bir yıldan fazla kullanılacağı düşünülen ve herhangi bir biçimde değerden düşmesi söz konusu olan ekonomik değerlerde (taşınmazlar, bunların tamamlayıcı parçaları, ayrıntıları, makine, teçhizat, vb.) oluşacak değerlerin bir yıl içinde uğradıkları değer kayıplarının üretilen malların maliyet tutarlarına eklenmesi veya söz konusu kayıpların o yılın giderleri arasına yazılması amortismanının konusunu oluşturur. İki uygulanma şekli vardır:

- Sabit amortisman
- Azalan bakiyeler

Ayrılacak tutar eşit parçalara bölünerek yıllara yayılır . En başta, büyük bir kısım ilk yıla ayrılır. Daha sonra ise bu miktar giderek azalır. Mali açıdan gelirleri giderlerinden çok olan firmalar daha az vergi vermek için giderleri yükseltmek için azalan bakiyeler yönetimini kullanırlar. Daha az kâr eden ve sektöründe ortalama olan bir firma için ise sabit amortisman yönetiminin uygulanması firma için daha uygundur.

1.3. Piyasa Çeşitleri

Ekonomistler piyasaları değişik şekilde sınıflandırır fakat genellikle piyasa türleri üç grupta toplanır. Bir uçta **tam rekabet (serbest rekabet-yarışma)**, öteki uçta **tekel (monopol) piyasası** vardır. Bu iki uç arasında kalan farklı piyasaların genel adı **eksik rekabet piyasaları** olarak tanımlanır. Eksik ve rekabet piyasaları adı altında toplananlar ise **oligapol, düöpal, ve tekeli rekabet** piyasalarıdır. Adı geçen bu piyasa türlerini birbirinden ayıran başlıca temel özellikler söz konusudur. Bunların bazılarında rekabet tam ve mükemmeldir bazılarında ise eksik (aksak) rekabet söz konusudur. Bir kısmında alıcı tektir, bir kısmında satıcı tek, alıcı çok sayıdadır. Bazı piyasalarda az sayıda büyük firma egemenlik kurmuştur hatta bazılarında ise 'iki taraflı tekel' yani tek alıcı ve tek satıcı firma söz konusudur. Farklı piyasa türlerinin burada ele alınca yönü, piyasada 'fiyatın nasıl

saptandığı' ve 'kısıtlı kaynakların kullanılış biçimidir'. Bu piyasa türlerinin genel tanımları aşağıda açıklanmıştır.

Tam rekabet piyasaları: Çok sayıda alıcı, çok sayıda satıcı, piyasaya serbestçe giriş çıkış olanağı olan, homojen bir mal söz konusu ve her şeyin açıkça cereyan ettiği bir piyasadır.

Tekel (monopol) piyasalar: Satıcının tek, alıcının ise çok sayıda olduğu piyasa türüdür. Burada, satıcı 'fiyat koyar' alıcılar ise bu fiyatı 'kabullenmek' durumundadır.

Monopsal piyasa: Çok sayıda satıcıya karşılık bir alıcının bulunduğu piyasa türüdür. Böyle bir piyasada fiyatın ne olacağını alıcı belirler, satıcılar ise bunu kabullenmek zorundadır. Alıcı tekeli olarakta nitelenebilir.

İki yanlı tekel piyasa: bu piyasa türünde hem alıcı hem de satıcı tektir. Burada iki tarafta fiyatları etkileyebilir, fakat etki gücü karşı tarafın pazarlık gücü ile sınırlandırılmıştır. Buna örnek olarak işçi sendikaları konfederasyonu ve işveren sendikaları konfederasyonu verilebilir.

Az sayıda firmalar arası rekabet piyasaları: Alıcı sayısının çok olmasına karşın, satıcı firmaların sayısının sınırlı olduğu piyasadır. Satılan malların kalitelerinde farklılaşma yaparak veya yapmadan piyasaya egemen olan firmalar değişik stratejiler uygulayarak fiyatı etkilemeye çalışır.

Düopal piyasa: Burada alıcı sayısı çok olmasına karşın, satıcı olarak iki adet firma piyasaya egemendir. Bu piyasa biçiminde fiyat, firmalar arasında yapılan gizli anlaşmalarla saptanır.

Monopolcü (tekelci) rekabet piyasaları: Alıcı sayısı gibi satıcı firmalarında irili ufaklı çok sayıda olduğu piyasa türüdür. Bu tür piyasalar, tam rekabet piyasasına en yakın olan, daha doğrusu rekabetin en az aksadığı piyasalardır. Buna örnek olarak ülkemizdeki inşaat sektörü, gıda maddeleri, tüketim maddeleri yapımı sanayileri gösterilebilir.

Bu piyasa türlerinden gerçek yaşamda en sık karşılaşılan oligopol ve tekelci rekabet piyasalarıdır. Tekel dışında diğerleri kolayca ve sık sık görülebilen piyasa türleri olmayıp daha çok teorik tartışmalarda yararlanılan 'model piyasalardır. Basitleştirilmiş bazı varsayımlara dayanan tam rekabet ve tam monopol (tekel) piyasalarında fiyatlandırma sorunlarının incelenmesi, diğer piyasa türlerindeki fiyatlandırmanın kolayca anlaşılmasına yardımcı olur.

1.4. Maliyet Türlerine Göre Sınıflandırılması

1.4.1. Genel Sınıflandırma

- Türleri (doğal nitelikleri) açısından
- İşletme fonksiyonları açısından
- Yüklenme biçimleri açısından
- Davranışları açısından (faaliyet hacmi ile olan ilişkisi açısından)
- Zaman açısından (geçmişe veya geleceğe dönük olmasına göre)
- Sorumluluk açısından
- Dönem açısından
- Üretim ve satış açısından
- Karar verme açısından
- TDHP açısından (Tekdüzen Hesap Planı'na göre)

1.4.2. Türlerine Göre Maliyetler

- Malzeme maliyetleri
- İşçilik maliyetleri
- Duran varlıkları kullanma maliyetleri
- Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler
- Sermaye maliyetleri
- Risk maliyetleri
- Sosyal ve çevresel maliyetler
- Vergiler

Şekil 1.2: İşletmede stok

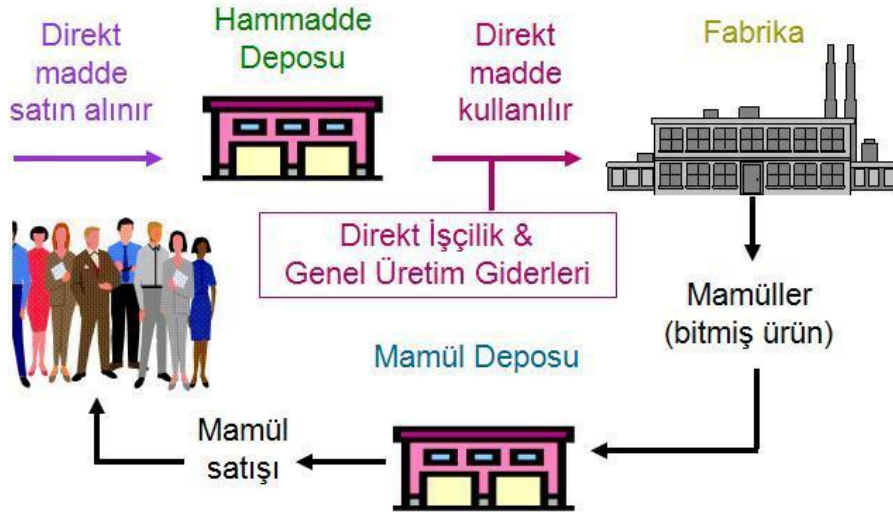
1.5. Maliyet Mamüller Üzerine Yüklenmesine Göre Sınıflandırılması

1.5.1. Direkt (Dolaysız) Maliyetler

Direkt malzeme maliyeti : Üretim amacıyla harcanan her türlü maddeyi (Mamulün içine girmiş olabileceği gibi, mamulü meydana getiren makineleri temizlemek için de kullanım olabilir.) içermektedir.

Direkt işçilik maliyeti : Mamulde doğrudan çalışan işçilerin ücretleri.

Özel maliyetler : Üretimle ilgili direkt madde ve direkt işçilik dışındaki giderlerdir.

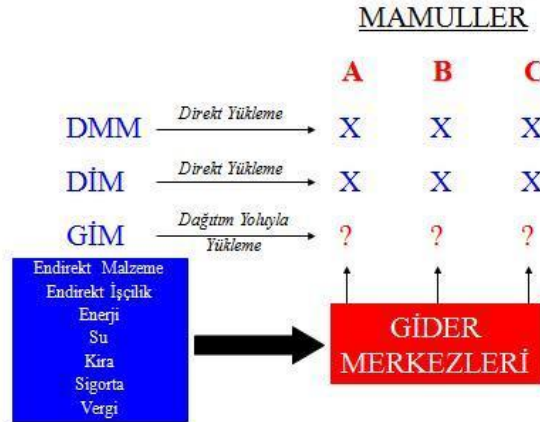

Şekil 1.3: Mamülün oluşumu

1.5.2. Endirekt (Dolaylı) Maliyetler

Doğrudan doğruya belirli bir üretim birim veya hacmiyle ilişkili olmayan, bakım, onarım, yönetim, denetim ve vergiler dolayısıyla işletmenin katlandığı maliyettir.

MALİYETLERİN DAĞITIMI ve MAMULLERE YÜKLENMESİ

Şekil 1.4: Maliyetin dağıtımı

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Konu ile ilgili temel kavramları yazmak	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Üretim ve maliyet nedir araştırmasını yapmak ➤ Maliyet sistemlerini araştırmak ➤ Maliyet girdilerini bulmak ➤ Maliyet kavramlarını tek tek araştırmak
➤ Amortismanı hesaplamak.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Amortismanı girdilerini araştırmak ➤ Amortisman uygulama şekillerini bulmak ➤ Örnek hesaplamalar yapmak
➤ Piyasa çeşitlerini araştırmak.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Piyasa çeşitleri araştırması yapmak ➤ Tam rekabet araştırması ve verileri toplamak ➤ Tekel (monopol) piyasalar araştırması ve verileri toplamak ➤ Monopsal piyasa araştırması ve verileri toplamak ➤ İki yanlı tekel piyasa araştırması ve verileri toplamak ➤ Az sayıda firmalar arası rekabet piyasaları araştırması ve verileri toplamak ➤ Düopal piyasa araştırması ve verileri toplamak ➤ Monopolcü (tekelci) rekabet piyasaları araştırması ve verileri toplamak
➤ Maliyet türüne göre sınıflandırmak.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ “Maliyet türü nedir?” araştırmasını yapmak ➤ Maliyeti genel sınıflandırmak ➤ Türlerine göre maliyet araştırması yapmak

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) İhtiyaçları dolaylı olarak veya doğrudan doğruya karşılayacak mal ve hizmetleri meydana getirme işlemi üretimdir.
2. ( ) Tam rekabet bir piyasa çeşidi değildir.
3. ( ) Üretimde kullanılan malzeme maliyeti endirekt maliyettir.
4. ( ) Sebep- sonuç ilişkisi bir girdi tanıma başlığıdır.
5. ( ) Girdi üretim için gerekli her şeydir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Öğretmenizin vereceği ya da kendi istediğiniz bir çarık model saya kesimi yapınız. Yaptığınız bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Konu ile ilgili temel kavramları yazdınız mı ?		
2. Amortismanı kavramını anladınız mı?		
3. Piyasa çeşitlerini saydınız mı?		
4. Maliyet türüne göre sınıflandırdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında öğrenciler çarık saya dikiminin işlem (imalat sırasında) basamaklarını öğrenip dikimini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Çarık model ayakkabıda kullanılan yüz ve astar malzemelerini araştırınız.
- Çarık model ayakkabı üzerindeki farklı dikiş çeşitlerini araştırınız.

Araştırma işlemleri için internet ortamından ayakkabı üreticilerine ulaşabilirsiniz.

2. ÜRETİMDE MALİYETİN ELEMANLARI

Teknoloji geliştikçe mamul üretimi, çarpıcı bir biçimde değişmiştir. Etkili bir şekilde çoşku veren gelişmeler yaşanırken buna karşılık kârlılık düşmüş ve genel giderler dramatik bir şekilde artmıştır.

Günümüzde teknoloji son derece hızlı bir şekilde gelişmekte özellikle yeni teknolojilerine çağdaş üretim yöntemlerinin kullanılması, günümüz sanayi işletmelerindeki üretim ortamlarını geçmiştekilerden farklı hale getirmektedir.

Bilgisayar kullanımı ve otomasyon artışı ile geleneksel emeğe dayalı üretimden sermaye yoğun (makine ağırlıklı) bir üretim ortamına doğru hızlı bir geçiş

Yaşanmaktadır. Yaşanan hızlı teknolojik değişim, etkisini sadece üretim sistemleri üzerinde göstermemiş, aynı zamanda işletmelerin maliyetlendirme yapılarının da değişmesini zorunlu kılmıştır. Bu etkileşim sayesinde işletmeler, maliyet yapılarının değişen teknolojiye uygunluğunu sağlayabilmek amacıyla yeni maliyetlendirme sistemlerine ihtiyaç duymuşlardır.

Gerçekten de, yeni üretim ortamlarında kullanılan emeğin azalmasıyla birlikte geleneksel olarak önemli maliyet unsuru olarak bilinen ve maliyetlendirme sürecinin önemli bir dayanağını teşkil eden direkt işçilik maliyetleri azalmış, önemini yitirmiştir. Bunun tersine genel üretim maliyetlerinin önemi ve tutarı artmıştır. Bunun anlamı, üretim maliyetleri içerisinde direkt maliyet unsurlarının azalması, endirekt unsurların artmasıdır. Günümüzde bir işletmede maliyetlerin; %10'unu direkt işçilik, %55'ini malzemeler, %35'ini ise genel üretim giderleri oluşturmaktadır. Bu yüzden maliyet dağıtımının tek bir dağıtım

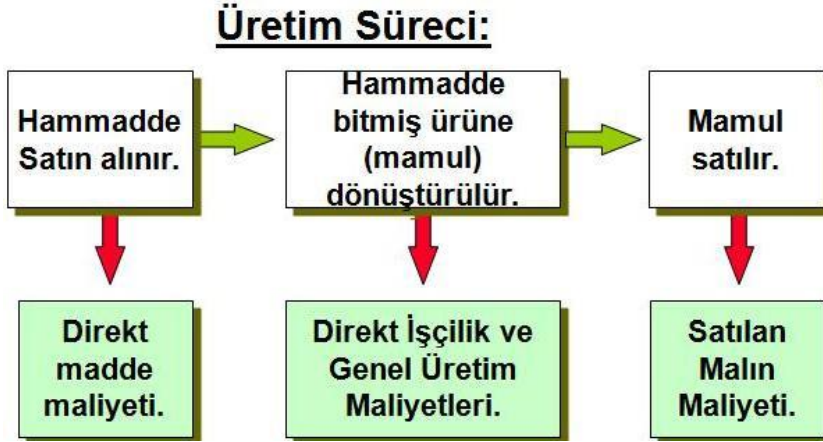
ölçütüne özellikle de direkt işçilik saatine göre yapılmasının ne kadar yanlış olduğu bu oranlardan da görülebilmektedir.

2.1. Maliyetlendirme

Üretim yapan işletmelerde üretimin gerektirdiği her türlü değer hareketlerini kayıt eden, sınıflayan, rapor eden ve yorumlayan, maliyetleri üretilen mal türü ve miktarına göre hesaplayan çalışmaların tümüdür.

Maliyelendirmenin amacı;

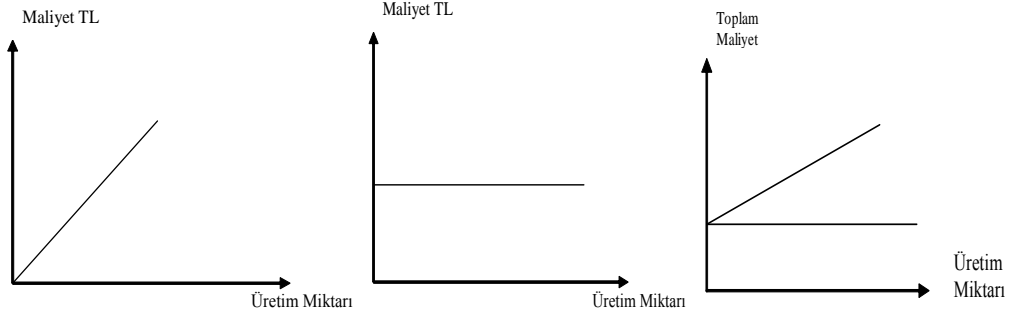
- Üretilen malların birim maliyetini hesaplamak
- Gider kontrolüne yardımcı olmak
- Planlamaya yardımcı olmak
- İşletmede alınacak özel kararlara yardımcı olmak

Şekil 2.1: Üretim süreci

2.1.1. Maliyetlendirme Yöntemleri

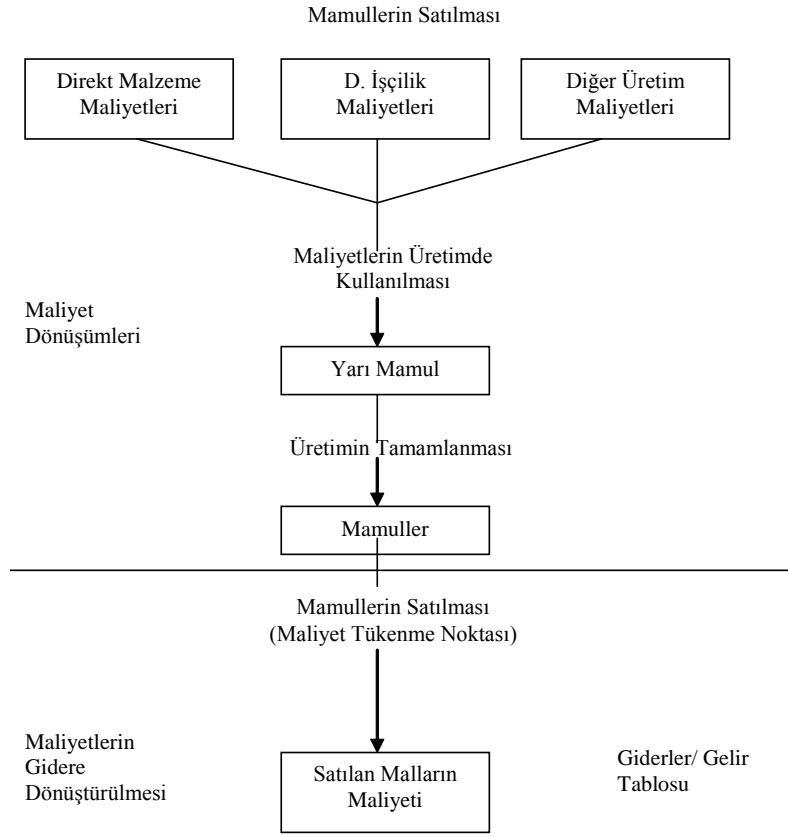
- **Maliyetin kapsamını belirleyen yöntemler**
  - Tam maliyet Yöntemi
  - Normal maliyet yöntemi
  - Değişken maliyet yöntemi

Şekil 2.1: Maliyet yöntemi

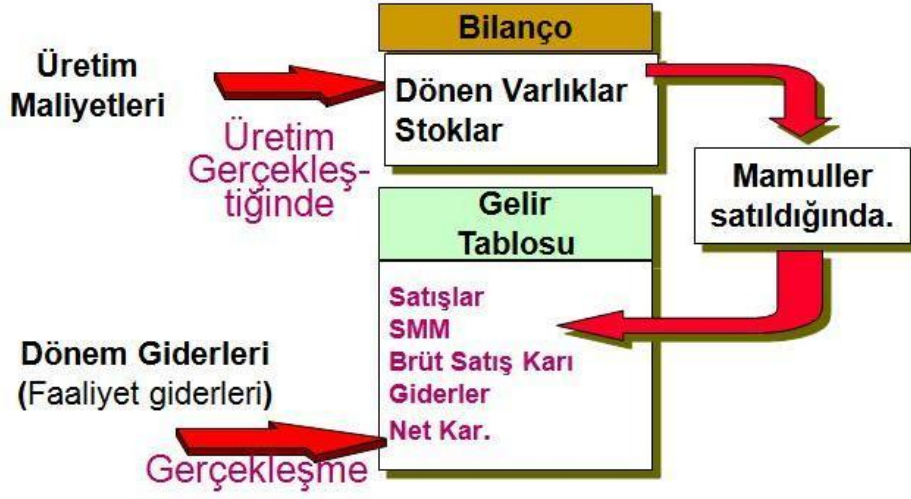
➤ **Maliyetlendirme zamanını belirleyen yöntemler**

- Fiili maliyet yöntemi
- Tahmini maliyet yöntemi
- Standart maliyet yöntemi

Şekil 2.1: Maliyet akışı

- Maliyetlendirme şeklinin belirleyen yöntemler
  - Sipariş maliyet yöntemi
  - Evre maliyet yöntemi

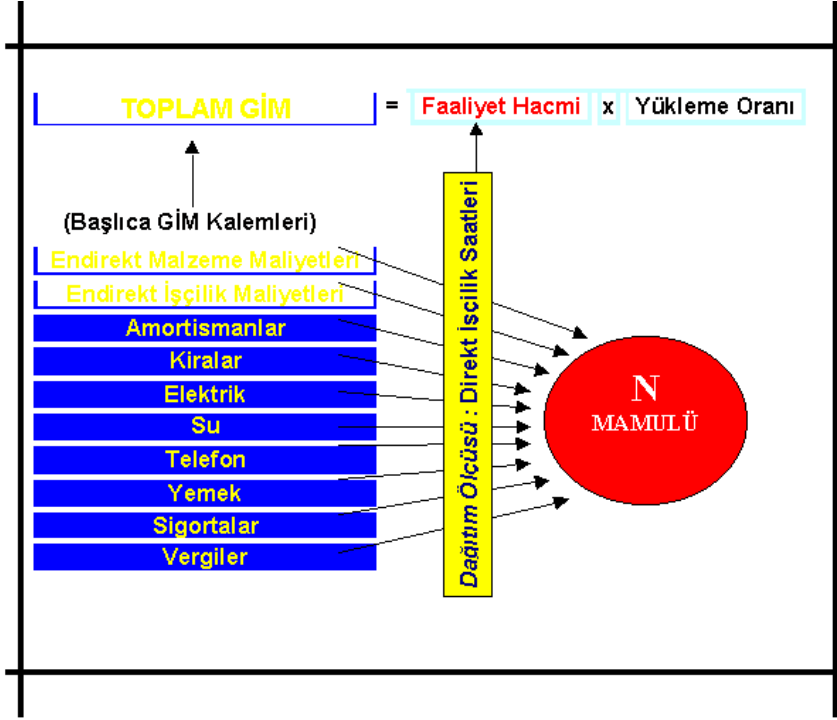
Şekil 2.2: Dönem maliyeti ve üretim maliyeti

2.2. Genel İmalat Maliyetleri

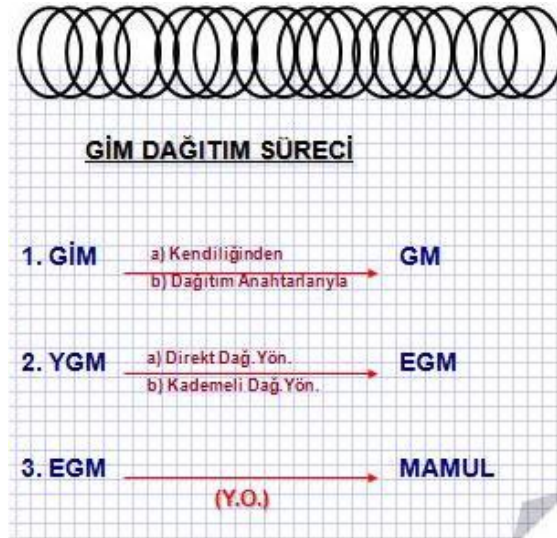
- Endirektir.
- Heterojendir.
- İstikrarsızdır.
- Tahmini zordur.
- Sahipsizdir.
- Davranışları bozuktur.

2.2.1. GİM'lerin sınıflandırılması

- Endirekt malzeme maliyetleri
- Endirekt işçilik maliyetleri
- Amortismanlar (*duran varlıkları kullanma maliyetleri*)
- Kiralar
- Elektrik, su, telefon, yemek vb. (*dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler*)
- Sigortalar (risk maliyetleri)
- Sosyal maliyetler
- Çevresel maliyetler
- Vergiler

Şekil 2.3: Genel imalat maliyeti kalemleri

Şekil 2.4: Genel imalat maliyet, dağıtım süreci

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Üretim maliyetini araştırmak	➤ Saya yüz parçalarının tıraşlarını yapınız.
➤ Maliyetleri sınıflandırmak	➤ Aşağıdaki işlemleri tezgâhta yapınız.
➤ Üretim maliyeti hesabı yapmak	➤ Aşağıdaki işlemleri tezgâhta yapınız.
➤ Gider tablosu hazırlamak	➤ Gamba ağızlarına kıvrıma yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Gelişen teknoloji maliyetlendirme sistemini etkilememiştir.
2. ( ) Maliyetlendirme yapmak işletmenin plan yapmasına yardımcı olur.
3. ( ) Değişken maliyet, maliyet kapsamını belirleyen yöntemlerdendir.
4. ( ) Endirekt malzeme maliyeti GİM sınıflandırma içerisindeydir.
5. ( ) Sabit maliyet değişkenlik gösterir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Çarık model sayanın gamba kısmının sayasını dikiniz. Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Üretim maliyetini araştırdınız mı?		
2. Maliyetleri sınıflandırdınız mı?		
3. Üretim maliyeti hesabı anladınız mı?		
4. Gider tablosu hazırladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

1. Bir malı veya hizmeti yapmak ve satmak için, doğrudan doğruya yahut dolaylı olarak yapılan masrafların tümüne aşağıdakilerden hangisidir?
A) Üretim
B) Tüketim
C) Maliyet
D) Girdi
2. Aşağıdakilerden hangisi maliyet sistemini etkileyen faktörlerden değildir?
A) İşletmenin faaliyet konusu
B) Kullanılan teknoloji
C) Üretim politikaları
D) Bilgisayar kullanımı
3. Aşağıdakilerden hangisi “Gider” tanıma alt başlığıdır?
A) Çalışanlar
B) Tüketim
C) Sebep sonuç ilişkisi
D) Sistem
4. Aşağıdakilerden hangisi piyasa çeşitlerinden değildir?
A) Tam rekabet piyasası
B) İki yanlı tekel piyasası
C) Düopal piyasa
D) Marka piyasa
5. Aşağıdakilerden hangisi türlerine göre maliyet başlığı değildir?
A) Vergiler
B) Risk maliyeti
C) Ekonomi maliyeti
D) İşçilik maliyeti
6. Mamulde doğrudan çalışan işçilerin ücretleri aşağıdakilerden hangisidir.
A) Direkt işçilik maliyeti
B) Endirekt maliyet
C) Sabit maliyet
D) Değişken maliyet
7. Maliyetlendirmenin amacı aşağıdakilerden hangisi değildir?
A) Üretilen malların birim maliyetini bulmak
B) Gider kontrolüne yardımcı olmak
C) Planlamaya yardımcı olmak
D) Tüketimi artırmak

8. Aşağıdakilerden hangisi maliyet kapsamını belirleyen yöntemlerden değildir?
- A) Meteor maliyet
  - B) Tam maliyet
  - C) Normal maliyet
  - D) Değişken maliyet
9. Aşağıdakilerden hangisi maliyet zamanını belirleyen yöntemlerden değildir?
- A) Fiili maliyet
  - B) Tahmini maliyet
  - C) Küresel maliyet
  - D) Standart maliyet
10. Aşağıdakilerden hangisi genel imalat maliyetleri kavramlarını içermez?
- A) Hetorejendir
  - B) Kurallara bağlıdır
  - C) Sahipsizdirler
  - D) Tahmini zordur

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Gerekli araç gereç ve donanımın bulunduğu ortamda bu modülde yapılmış olan çarık saya modelinden iki çift saya uygulaması yapınız. Yaptığınız bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1.	Konu ile ilgili temel kavramları yazdınız mı?		
2.	Amortismanı kavramını anladınız mı?		
3.	Piyasa çeşitlerini saydınız mı?		
4.	Maliyet türüne göre sınıflandırmak.		
5.	Üretim maliyetini araştırdınız mı?		
6.	Maliyetleri sınıflandırdınız mı?		
7.	Üretim maliyeti hesabı anladınız mı?		
8.	Gider tablosu hazırladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Yanlış
4	Doğru
5	Yanlış

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Yanlış
2	Doğru
3	Doğru
4	Doğru
5	Yanlış

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	C
4	D
5	C
6	A
7	D
8	A
9	C
10	B

KAYNAKÇA

- ALKAN Alper Tunga, **Faaliyet Tabanlı Maliyet Sistemi ve Bir Uygulama**, Florida, 2000.
- Arzova, S. Burak, **Faaliyet Tabanlı Maliyet Yönetimi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2002.
- KÜÇÜK Ergün, **Yeni Üretim Ortamında Genel Üretim Maliyetleri ve Kayseri'deki Bazı Uygulamalara İlişkin Bir Araştırma**, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 25, Temmuz – Aralık, 2005.
- ERDOĞAN, Nurten, **Faaliyete Dayalı Maliyetleme**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 867, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları No: 106, Eskişehir, 1995.